

LIVRO SIGUNDO
(EL BUEN DOTRINO)

Trezladasyon del libro turko *RISALEI
EHLAK* por provecho de las kriaturas de
Talmud Tora de Kostantinopoli

Estanpado en la estanparia nueva de
Sinyor Yehezkel Gabbay en Galata

Por mano del *mesadder* Hayyim Nissim Piperno

Anyo 5621

(1861)

ליב'רו סיגונדו

טריזלאלאסיוון דיל ליצרו טורקו ריסאליאו
איחלאק פור פרוציגו די לאס קריאטוראס די
תלמוד תורה די קוסטאנטינופולי .

אויסגאבעאלדו איזן לה אויסגאבעאריאה מואיצה די
סיניוור יחוקא גבאי נר"ז איזן גאלאטה .

על יד המסדר חיים נסים פיפורנז הי"ז

שנת 5621

קחו מוסר

ראה זה דבר חדש אשר אסף וקבץ ידידינו שאר
צשרי סי' יחזקאל גבאי נר"ו ינא עתק'
והדברים עתיקים מספרי מוסר הכתובים ככתבם
וכלשונם מי יתן והיה לצבם זה יכנסו דבריו באזני
העם ללמד את בני יהודה קשת הסופר אל
נערי בני ישראל ללמד וללמד מוסר השכל זה מעלת
המדות לנערי בני ישראל חשב"ר איזה דרך ישכון
אור ואיזהו דרך ישרה וכבר הביא למשנת הדפוס
ספר אחר ונקרא (אביג'ידארייו) • וזה ספר שני
מדפס ועולה במזבח הדפוס שלו אשר קבע מחדש
יהא רעוא יהי ה' אהיו עמו ויעל היו צלחת' והיא
כפורחת ולשומעים יונעם וחצא עליוס צרכת טוב
כן יהי רצון אמן

יעקב אביגדור
נר"ו

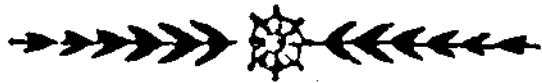
Tomadu Dotrino

Mira esta koza nueva ke arekojo i adjunto nuestro kerido, karne de mi karne, Sinyor **Yehezkel Gabbay**, para ke salga el deskarramyento. Son palavras vyejas de livros de dotrino, eskritos sigun sus eskrituras i sus lingua. Ken dyera i ke sus korason fuera tal ke les entre sus palavras en las orejas del puevlo, para ambezar a los ijos de Yehuda kon el tintero del eskrivano, para deprender i ambezar dotrino i entendimyento a los mansevovos de los ijos de Yisrael, ke es el grado alto de las middot para los mansevovos de los ijos de Yisrael, i sovre kual kamino mora luz, i kual es la via derecha. I el ya enprimo **Otro Livro** ke se yama (Abechedaryo). I este **Sigundo Livro** es enprimido en su prensa ke monto de nuevo. Sea voluntad ke sea A' su Dyo kon el i ke tenga sukseso i ke enfloreska , i a sus oyidores ke les sea plazyente, i ke venga sovre eyos buena beraha, i ansina ke sea voluntad, Amen.

Yaakov Avigdor

ליב'רו סיגונדרו

איל צואין דוטרינו :

קון לה אייוולדע דיל דיוו אלטו אינפויסימום איז טריזלא-
לאסייון די ליצרום. אי פור פרימה ציו איזימום איל טריזלא-
דו דיל ליצרו ריסאליאי איחלאק קי אים איגו איז טורקואיסקו
אי טולאם סום אצללום נון סון קי דוטרינו. אפילו פארה גראג-
דיס נון קירי דיגו אום גיקום קי מאנקה מונגו איז לום אי-
זום די יסראל אי איסטאן מוחטאג אמילדאר ליצרום אזינום
פור אינציזאר אגו די דוטרינו. קי פור איסטו איזימום אים-
טה אוצרה פור אונה אייוולדע אום סינייורים פאלרים די פא-
מיליח אה קי דיספואים קי מילדאן איל פרימו ליצרו די אפא
ציתא אינצינטאלו מואיסטרו. קי לים אנציזין אי איסטו סיגונ-
דו. סיאה איזום סיאה איזאם, סיינדו איסטו איגו נון טייני
די מיניסטיר אינציזאר מרוצע ני ליטראם ני פונטום אוטרו קי
דיריגה מינטי פואילין מילדאר אי אינטינדיר לוקי קיטאן די
לה צוקה :

אי סיגון ייא אים סאצילו קי לה דיפירינסייח דיל צן אדם אה
צמה נון אים אוטרו קי לו קי נון סאצי אינציזאר. אי קונו-
סיר לאם מאנייחאם צואינאם אי ניגראם. לאם צואינאם ארי-
קוֹזירלאם

LIVRO SIGUNDO

El buen dotrino

Kon la ayuda del Dyo Alto enpesimos en trezladasyon de livros. I por prima vez izimos el trezlado del libro *Risalei-Ehlak* ke es echo en Turkuesko i todas sus avlas non son ke dotrino. *Afillu* para grandes non kere dicho a los chikos ke manka mucho en los ijos de Yisrael i estan *muhtaç* ameldar livros ajenos por enbezar algo de dotrino. Ke por esto izimos esta ovra por una ayuda a los sinyores padres de famiya a ke dospues ke mieldan el primo libro de *alphabeta* enventado nuestro, ke les anbezen i este sigundo. Sea ijos sea ijas, syendo este echo non tyene de menester enbezar *merubba* ni letras ni puntos otro ke derecha mente pueden mieldar i entender loke kitan de la boka:

p.2

I sigun ya es savido ke la diferensya del *ben adam* ala *behema* non es otro ke lo ke non save enbezar. I konoser las manyas buenas i negras. Las buenas arekojerlas

קנזירלאס איז לאס מאגייאס ניגראס אצאנדונארלאס. פורקי איז
לה צהמה טאמציין קומי איז ביצי דורמי איז דיםפירטה. איז
לה קריאנסה סון גוסטו קומו איל צן אדם. איז לה דיפירינג-
סייח אים איל אצלאר איז איל אפארטאר איז איל סאציר. אים-
גי סאציר קי דיזימוס אים קון מילדאר איז אינטיוודיר. איז נון
סי אלקאנסה אה דינגונה סינסייח סין איסטאר פרוטו איז
לאס צואינאס מאגייאס. קי פור איסטו לום מאנסיעציקום קי
יח אינפיסארוז אה אפארטאר די פריטו אה צלאנקו. קאלי קו-
ריר איז פירקוראר אה קי אפארעין די צואינא אה ניגרו. סיינג-
דו לה גיקים סימיצה אל פאלו פריסקו. איז סינגון איל פאלו
פריסקו איל קאראר די טוגואירטו קי סירה אים מויי פאסיל
(קולאיי) פור אינדיריגארלו. אנסו טאמציין איל צן אדם איז
סיינדו גיקו אים מויי פאסיל קי ריסיצה דוטרימ. מה איז אינג-
גראנדיסיינדוסי איז ניגראס מאגייאס אים מויי דיפויסיל (יונג)
איז מויי פואירטי די צולטארלו. איז טאנטו קאלי סאציר איל
פריסייו דילה גיקיז איז נון סי אצאסטויסין לאס אלצאסייו-
נים א דיוו אלטו פור איסטו טיינפו די פורסאס פארה אינג-
צינאר טולו לונ קי קירי אימן אינגאר איסטו אירמוזו טיינפו
סולו פארה צוגאר איז אינטרימיטירטי איז אינגום קי דינגון
פרוצינגו איז די איליווס. סי נון פינאר איז לאזדראר אה איר
אקווינדו מאריפייטיס אפוקו אפוקו איז דיםפואיס ציראס מי
קירילו קומו טי אלצאצאז איז צוקאס די לה גינטיי. איליווס די-
זין צן פורת יוסף איל איזו דיל סינייור טאל קי צואינא קי
סאלייו קומפלידו איז אידוקאלו לונ קואל איז סיינדו ארוצים
הם ושלום טולום טום לייאראנים קי קון איליווס טי אינגראנג-
דיסיסטויס סי פולייז די טי איז לום גראנדיס דיזין צאח קי
פיקאלו

p.3

i las muchas negras abandonarlas. Porque i la *behema* tambien kome i beve durme i desperta. En la kriansa son justo komo el *ben adam*. I la diferensya es el avlar i el apartar i el saver. Este saver ke dizimos es kon meldar i entender. I non se alkansa a dinguna sensya sin estar pronto en las buenas muchas. Ke por esto los mansevikos ke ya enpesaron a apartar de preto a blanko, kale korrer i perkurar a ke aparten de bueno a negro. Syendo la chikes semeja al palo fresko, i sigun el palo fresko el karar de tuguerto ke sera es muy fasil (*kolay*) por enderecharlo. Ansi tambien el *ben adam* en syendo chiko es muy fasil ke resiva dotrino. Ma en engrandesyendose en negras muchas es muy difisil (*yuch*) i muy fuerte de boltarlo. En tanto kale saver el presyo dela chikez i non se abastesen las alavasyones al Dyo Alto por este tyenpo de *fursat* para enbezar todo lo ke kere i non echar este ermozo tyenpo solo para djugar i entremeterte en echos ke dingun provecho ay de eyos. Si non penar i lazdrar a ir akojendo *marifetes* apoko apoko, i despues veras mi kerido komo te alavan en bokas de la djente, eyos dizen *ben porat Yosef* el ijo del Sinyor tal ke bueno ke salyo, kumplido i edukado, lo kual en syendo aroves *has veshalom* todos tus *yananes* ke kon eyos te engrandesistes se fuyen de ti i los grandes dizen: "*Vah*, ke

p.4

פיקח'צו איזן סיינדן איל פאלרי אי ליה מאלרי גיינטי צו אינה .
איל איזן סאלייו ניגרו אי צאטו חס ושלום טאגטו קי פינא-
רוזן סו פאלרי אי סו מאלרי אי איל נון קיזו רייסיציר נאלה
די צו אינו . איל דייו אלטו גואלרי קי נון סאלגאן מואיסטרום
איזום קומו איל . איסטו סי טו לו אויים פור אוטרום סיגורו
טן טי מאנזיאם , אי פורקי חס ושלום קי לו דיגאן פור טי
סיינדן אנסי נון טי צאייאם אל קאמינו קי טי אזי דיזיסטאר
איל דייו אלטו אי פולדירוזן אללרגי אנזיום די צילד אה מו-
איסטרו פוליסטאלור מואיסטרו ריי מואיסטרה קורונה ריי די
לאם טייראם אי סינייור די לאם מארים ריי איזן די ריי איזן
די אוטרו ריי סולטאן עבדול מיגיד האן יר"ה סו אונרה אי
סו פוליסטאליאה סיאה די און קאצו די מונדן אסטא איל או-
טרו אמן : קי טאגטו גאסטו איזו אי איסטא אזיינדן פור קי-
טאר לה סינסייא אי איל קומפלימיינטו אל מונדן . אי טולאם
לאם נאסייונים איסטאן הינדן איזן איסטא אידיאה אי מוזוט-
רום טאמציין פינאמום אה אדילאנטארמום און פוקו איזן איל
סאציר . אי קאלי סיר אמיגו אל ריי אי אה לה סיצדאל אי ציג-
דיזירלו קון צואיזן קוראסון . אי לואר אל דייו די לה אלטורה
אי קון איסטו טינדראם גלחה איזן טולום טום איזום אמן :
די אגורה הינדילנטרי אינפיסארימום אה דיזיר לאם מא-

נייאם קי סון צואינאם די אינציזארלאם :
קאלי סאציר קי אה טולום מוזוטרום אי אל מונדן אינטירן
איל קאליאלור פואי איל דייו . די נאלה אזירלו טולו איסטו קיזן
לו אהו פואי איל דייו . לו קי קומימום אי ציצימום איל אים
יקי מו לו אינפריזינטה . אה איל דיצימום די אינגראסייאר
נוגי אי דיאה . אה איל טינימום די סורצירלו קומו לו קי סי-

pekado en syendo el padre i la madre djente buena, el ijo salyo negro i basho *has ve-shalom!* Tanto ke penaron su padre i su madre i el non kijo resivir nada de bueno.

p.5 El Dyo Alto guadre ke non salgan nuestros ijos komo el". Esto si tu lo oyes por otros siguro tu te manzias, i porke *has ve-shalom* ke lo digan por ti syendo ansi non te vayas al kamino ke te aze rejistar. El Dyo Alto i Poderozo alarge anyos de vida a nuestro Podestador, nuestro Rey, muestra Korona, Rey de las Tyerras i Sinyor de las Mares, Rey ijo de Rey, ijo de otro Rey, Sultan Abdul Medjid Han *yarum hodo* su onra i su podestania sea de un kavo de mundo asta el otro *amen:*

p.6 Ke tanto gaste izo i esta azyendo por kitar la sensya i el kumplimyento al mundo. I todas las nasyones estan indo en esta idea i mozotros tambyen penamos a adelantarnos un poko en el saver. I kale ser amigo al Rey i a la sivdad i bendizirlo kon buen korason. I loar al Dyo de la altura, i kon esto tendras *haslaha* en todos tus echos, *amen:*

De agora endelantre enpesaremos a dizir las manyas ke son buenas de enbezarlas:

ibâdet

p.6 Kale saver ke a todos mozotros i al mundo entero *el Kriador fue el Dyo*. De nada azerlo todo esto ken lo izo fue el Dyo. Lo ke komemos i bevemos El es (v)ke mo lo enprezenta. A El devemos de engrasyar noche i dia. A El tenemos de sirvirlo komo lo ke semos

מום סום איסקלאצום . די איל קאלי קי מום איספאנטימום .
פורקי איל מאטה אי אצידיגואה . קאי אליטארמום די נון אזיר
ניגרו אה דינגונו פורקי אל דייו נון לי פלאזי . סי נון סיימ-
פרי מואיסטרו דיציר אים טאנטו אלה ליי אי טאנטו אל מי-
אוליוו די אזיר ציין אה אוטרום . אי מאם די טולו איל או-
צליגו אים די אינציזאר סינסיייה . קירי דיזיר לו קי נון סא-
צי קי סי אינציזי . אי נון אינציזאר ארוצין קומו די איר די-
דיטראם די גוסטיס אי אליגריאס . פארה איל פואירפו . פור
קי איסטי גאליק לו טראי אל אומצרי איז צירגואינסה . אי
קיז טייני דיטה מאנייה סיימפרי סי לי קומי לה אונור אי
קילא אריזיסטאלו אינטרי סום אמיגום אי סום ייארנאים .
קי פארה איסטו נון איגים טו טיינפו איז צאזיאו סי נון
מילדאר איסקריציר . אי נון פארה אלחצארטי אטי אי אפיאר
אלום אוטרום קון דיזירי מירה ליי סו קומפלידוי אי צונו-
טרום קילאטיט גאליים . סי נון קי קון אינטינסיוון די איר
אינציזאנדו אום קי נון סאצין אי קון איסטו סיגורו קי איל
דייו אלטו טי דארה לה פאסינסיייה אי טי אייוולארה איז טולו
לו צואינו קי צוטקאס די אזיר :

לה פירסונה דיצי די אזיר אונור אסו פאלרי אי אסו מא-
צרי אי אסו חכס אי אסו מאיסטרו די אופייסיוו . איסטו אים
מווי מיניסטיר אי מאנסיצו קי אונרה אלום קי דיטימום אי
אוליוו אסום קומאנדום . אים און צואין סינייאל קי סאלי צו-
אינו . מה סי אזי ארוצין די לו קי לי דיזיו . אי סי אראציייה
קון סו פאלרי או סו מאלרי , אי סיצה אלום קאמינום קי סו
מיאוליוו לידה , איסטי סינייאל נון אים צואינו . נוקה סי אזי
איסטי מאנסיצו צואינו . ני איז איסטי מונדו ני איז איל או-

ilm

p.7

sus esklavos. De El kale ke mos espantemos, porke el mata i abidigua. Kale alesharmos de non azer negro a dinguno porke al Dyo non le plaze. Si non syempre nuestro dever es tanto ala ley i tanto al meoyo de azer byen a otros. I mas de todo el ovligo es de enbezar *sensya*. Kere dizir lo ke non save ke se enbeze. I non enbezar arovez komo de ir dedetras de gustes i alegrias para el puerpo. Por ke este *djaillik* lo trae al ombre en verguensa. I ken tyene dita manya syempre se le kome la onor i keda arrejistado entre sus amigos i sus *yaranes*. Ke para esto non echas tu tyenpo en vazio si non meldar [i] eskrivir. I non para alavarte ati i afear a los otros kon dizir: "Mira yo so kumplido i vozotros kedatesh djailles". Si non ke kon intensyon de ir enbezando a los ke non saven i kon esto siguro ke el Dyo Alto te dara la pasensya i te ayudara en todo lo bueno ke bushkas de azer:

ta'zîm vâlideyn

ve üstâd

p.8

La persona deve de *azer onor asu padre i asu madre* i asu *haham* i asu maestro de ofisyo. Esto es muy menester , i mansevo ke onra a los ke dishimos i oye asus komandos, es un buen senyal ke sale bueno, ma si aze arovez de lo ke le dizen, i se aravya kon su padre o su madre, i se va a los kaminos ke su meoyo leda, este senyal non es bueno. Nunka se aze este mansevo bueno ni en este mundo ni en el otro

טרו נון טופה ריפוזו . קי פור איסטו קאלי קי לים קאטים
כצוד אלום קואטרו סיגון דישימום . אי סי אנקי טי אצללא-
ראן אלגונה קוזה קי טי אינצארחה אי קי נון טי אוידיאה
אטו מיאוליוו קאלי קי סיפאם קי טי לו דיזין פור טו ציין
אי נון פור איליום . אי מאם אי מאם איל מאסטרו די סיג-
סייה קי אה איל לי מירסי לה אונור דום טאנטום מאם קי
פאלרי אי מאלרי . פורקי איל מאסטרו די סינסייה אים איל
קי לו אזי קונפלידו אל צן אדם . מה סי טו פאלרי אים קי
טי אינציה סינסייה לו מירסי אה איל דום טאנטום . אים-
טו קאלי סאצירלו פארה איר סולו איז לום קאמינום קי לום
דיטום טי אמוסטראן :

לה מינטירה אים אונה מאנייה מויי פיאהי קי טאנטו אלה
ליי אי טאנטו אל מיאוליוו קאלי פוליוו די אילייה . פורקי
קון איל אצלאר מינטירה סי איזיירוז אי סי איסטאן אזינדו
מונצאם דיזצינטוראם איז איסטי מונדו . אי איל קין טייני
איסטה מאנייה סיימפרי סי צירגואנסה קון קי לי סאלי א-
בונה מינטירה איז לה קארהי אי קילא ריזיסטאלו . לה אונור
אי איל איחטיצאר קי טייני קון לה גינטי סילי קומי קי פור
איסטו לאם קריאטוראם קאלי קי צושקין אה נון אינציואר
סום לינגואם איז מינטירה סי נון סיימפרי אצלאר ציראלדי .
אי נון טיניר גוסטי די איר אינגאנייאנדו אה לאם גינטיים .
פורקי איז אונה ציז קי סי אפירה קון פאלסיאה מאם נו לו
קריאין אפילו איז סו ציראלדי . אי קון איסטו סיגורו קי טו-
פה מונצו דאנייו . אי טאמציין איל מיטיליקיאר אים לו פרו-
פיוו די לה מינטירה אי פואילדי סיר מאם ניגרו . דהינו קי
אלגונו קי אצלה אלגונום ציירצום פיאום פור אונטרו או קי
איזו

non topa repozo. Ke por esto kale ke les kates *kavod* a los quatro sigun dishimos. I si anke te avlaran alguna koza ke te enbarasa i ke non te *uydea* a tu meoyo kale ke sepas ke te lo dizen por tu byen i non por eyos. I mas i mas el maestro de sensya ke a el le merese la onor dos tantos mas ke padre i madre . Porke el maestro de sensya es el ke lo aze kumplido al *ben adam* . Ma si tu padre es ke te enbeza sensya lo merese a el dos tantos. Esto kale saverlo para ir solo en los kaminos ke los ditos te amostran:

k1zb

p.9

La mintira es una manya muy fea, ke tanto ala ley i tanto al meoyo kale fuyir de eya. Porke kon el avlar mintira, se izyeron i se estan azyendo munchas dezventuras en este mundo. I el ken tyene esta manya syempre se vergu(a)ensa kon ke le sale alguna mintira en la kara, i keda rejistado. La onor i el *ihtibar* ke tyene kon la djente sele kome ke por esto las kriaturas kale ke bushken a non enbezar sus linguas en mintira si non syempre avlar vedrad , i non tener guste de ir enganyando a las djentes. Porke en una vez ke se aferra kon falsia mas no lo kreen *afillu* en su vedrad. I kon esto siguro ke topa mucho danyo. I tambyen el *mishilikear* es lo propio de la mintira i puede ser mas negro. *De-haynu* ke alguno ke avla algunos biervos feos por otro o ke

nemâmâmlık

p.9

איזו אלגון איזו קונטרה דיל אונטרו אפונטו צה אי סי לו קונ-
טה אלה פירסונה, או קון טיסקיירי או קארטה או קון אגון
גיסטו אל פין סי לו דה אסאציר קון אלגון אינציונטו קי איל
טאל אצלו מאל פור טי, או טי איזו מאל אטי, פארה אזירטי
אמיגו קון איל נון טי אינצארטה די מיטיר פואיגו אינטרו
דום פירסונאם :

אי טאמציין די דום קארטה קירי דיזיר . קי קואנדו דום
פירסונאם איסטאן אראצייאלום או איז פאם, אי אלגונום
צאן די אונטו אל אונטרו דיזיינדולים פאלאצראם די פוארליס
לה אינימיסטאל אי קומידליס לה אמיסטאל די אינטרו לום
דום איסטו טאמציין אים מויי פואו אי צאלו איסטו מא-
נויה אים קאצזה די אליצאנטאר לה פאם דיל מונדו . אי קידה
איל צירגואינסאלו אי אריזיסטאלו :

(לשון הרע) אי איסטו מאנייה טאמציין אה לה לוי או אל
מיאוליוו אים קוזה קי נו לייאקייאה אה לה פירסונה אה קי
לה טינגה אוםטה ניגרה מאנייה . אי אים קי קיריס אצלאר
אונטו קוזה פור טו אמיגו אי נו סי לו פואיליס דיזיר איז
סו קארה פורקי טי סי אראציויה, צאם אי לו דיזיס אה או-
טרום איל טאל איזו טאלה קוזה . אי קי ניגרו אים
איסטו די אצלאר דיטראם דילה קארה, אינדימאם פור טו
אמיגו קי איסטאם קון איל דיאה אי נוגי . אי סי אפילו
נו לי צה איז סום אולייאלום . אל מיאוליוו דילה פירסונה נו
צייני צואינו, אי נון אים דיריגו קי אונטו פירסונה פור סו
אמיגו קי אצלי טאנטו ניגרו, איסי ח"ו לו אוליוו טו א-
מיגו טולו לו ניגרו קי אצלאסטים פור איל . לה פרימירה
אים קי איז סו פונטו טי סי אזי אינימיגו אי קון טיינטו
צוטקה

izo algun echo kontra del otro apunto va i se lo konta ala persona, o kon *teskyere* o karta o kon algun djesto al fin se lo da asaver kon algun evento ke el kual avlo mal por ti, o te izo mal ati. Para azerte amigo kon el non te enbarasa de meter fuego entre dos personas:

iki yüzlülük

p.10

I tambyen *de dos karas* kere dizir, ke kuando dos personas estan aravyados o en pas, i algunos van de uno al otro diziendoles palavras de pujarles la inimistad i komerles la amistad de entre los dos, esto tambyen es muy feo i basho esta manya es kavza de alevantar la pas del mundo. I keda el verguensado i arrejistado.

ğıybet

p.11

(*Lashon ha-ra*) I esta manya tambyen a la ley i al meoyo es koza ke no *yakishea* a la persona a ke la tenga esta negra manya. I es ke keres avlar una koza por tu amigo i no se lo puedes dizir en su kara porke te se aravya, vas i lo dizes a otros el tal izo tala koza. I ke negro es esto de avlar detras dela kara, indimas por tu amigo ke estas kon el dia i noche. I si *afillu* no le va en sus oyidos. Al meoyo dela persona no viene bueno, i non es derecho ke una persona por su amigo ke avle tanto negro, i si *has ve-shalom* lo oyo tu amigo todo lo negro ke avlastes por el. La primera es ke en su punto te se aze inimigo i kon tyenpo

צוֹעֵקָה אִי אִיל אֲצִינְג־אַרְסִי דִּי טַי אִי קִיטְאַר אִיל אֲצִיזְלִיק
דִּי לֹו קִי לִי אִיזִיסְטִים טֹו אִי סִיגֹוּרֹו אִיל דֶּאֱנִיִּו אִים פֿאַ-
רֶה טַי . מִירֶה דִּי אֲלִי־אַרְטִי אִי גֹוּאַלְרֶאַר טֹו אֲלֶגֹוּאִינְגֶה
דִּימֶאזִיִּיאַלְדֶה מִינְטִי :

(זִיאַנְקִיִּירְלִיק) אִי אִיסְטֹו טֶאמְצִיִּין אִים אֹונֶה מֶאנְיִיֶה מֹוִי
דֶּאֱנִיִּוֶזֶה פֿאַרֶה אִיל קִין לֶה טַיִנִּי . דֶּהִינֹו אֹונֶה קֹוּזֶה דִּי טֹו
פֿאַלְרִי אֹו דִּי טֹו מֶאֲלֶרִי אֹו דִּי טֹוּם אִירֶמֶאנֹום אֹו דִּי קִין
קִירִי קִי סִיאַה . קֹוּזֶה קִי לִי סִיִּירְצִי פֿאַרֶה סִירְצִירְסִי דִּי אִי-
לִיִּיֶה צִיִּינִים טֹו אִי סִי לֹו רֹומְפִים אֹו סִי לֹו אִיגֶאַם אַה
קֶאֲלִיִּי . אֹו סִי לֹו קִימֶאַם . אִיסְטֶאַם קֹוּזֶאַם סֹון סִיזִיב קִי טַי
אַיִן אֹוּזֶאַר אֲטִי אִין אִינְסֶאַפֿֿֿזִלִיק . אִי אִים אֹונֶה מֶאנְיִיֶה
מֹוִי אִיסְקֹוּרֶה אִי לֶאַם קֶרִיאַטֹוּרֶאַם קֶאֲלִי קִי סִי אֲלִי־אַיִן דִּי
אִיסְטֶאַם מֶאנְיִיֶאַם , אִי פֹוּר טֹוּם יִיאַרֶאַנִים טֶאַנְטֹו גִיקֹו
קֹוּמֹו גֶרֶאַנְדִּי סִיִּימְפֶרי קֶאֲלִי קִי אַגֶאַם קֶאִיִּירִיט אַה מִירֶאַר
דִּי אֲזִירְלִים צִיִּין :

(גֶּאַוֶה) אִי אִיסְטֶה מֶאנְיִיֶה דִּי טַיִנִּיר גֶּאַוֶה אִים מֶאַם
נִיגֶרֶה דִּי טֹוּלֶאַם . דֶּהִינֹו קִי טַי טַיִנִּים פֹוּר מֶאַם גֶּרֶאַנְדִּי
דִּי טֹוּלֹום . אִי קֹוּזֶאַם קִי נֹו סֶאַצִים דִּיזִים קִי יִיאַ לֹו סֶאַצִים
אִי רִיסְפֹונְדִים אַנְטִים דִּי אֹוּלִיִיר אִי אִיסְטֹו טַי צִיִּינִי דִּי נֹו
אִינְדִיִּיִיאַר אַל קִי טַי אִיסְטֶה אֲצֶלֶאַנְדֹו . קִי סִיפֶאַם מִי אִיזֹו
קִי אִיסְטֶה מֶאנְיִיֶה אִים מֹוִי נִיגֶרֶה אִי אֲצֹוּרִיסְלֶה דִּיל דִּיִּין
אִי דִּי לֶה גִינְטִי . אִי מֹוִי אִינִימִיגֶה פֿאַרֶה אִיל קִין לֶה טַיִנִּי
קִי סִי אֲפִילֹו אִירִים טֹו מֶאַם מֶאַרִיִפֿֿֿיטְקִיִיאַר אִי מֶאַם דִּי
מִיאֹוּלִיִיִו , אִי מֶאַם רִיקֹוִי אִי מֶאַם גֶּרֶאַנְדִּי אִין טֹוּלֹו מֹוּלֹו
דִּי קֹוּזֶה אֹוּטֶרֶה צִיִּין אִים אִיחְטִיזֶה אַקִי טַי אֲצֶאַשִים אַה טַי
מִיזִמֹו אִי קִי טַי טִינְגֶאַם פֹוּר מֶאַם גִיקֹוִי אִי מֶאַם צֶאַטֹו קִי
טֹוּלֹום

bushka i el avengarse de ti i kitar el *adjizlik* de lo ke le izistes tu i siguro el danyo es para ti. Mira de alesharte i guadrar tu alguenga demazyada mente:

ziyânkârlık

p.11

(*Ziankyerlik*) I esto tambyen es una manya muy danyoza para el ken la tyene. *De-haynu* una koza de tu padre o de tu madre o de tus ermanos o de ken kere ke sea. Koza ke le syerve para servirse de eya, vyenes tu i se lo rompes o se lo echas ala kaye. O se lo kemas. Estas kozas son *sebeb* ke te azen uzar ati en *insafsizlik* , i es una manya muy eskura, i las kriaturas kale ke se aleshen de estas manyas, i por tus *yananes* tanto chiko komo grande syempre kale ke agas *kayret* a mirar de azerles byen:

enâiyyet

p.12

(*Gaava*) I esta manya de tener *gaava* es mas negra de todas. *De-haynu* ke te tyenes por mas grande de todos. I kozas ke no saves dizes ke ya lo saves i respondes antes de oyir i esto te vyene de no endenyar al ke te esta avlando. Ke sepas mi ijo ke esta manya es muy negra i aborresida del Dyo i de la djente. I muy inimiga para el ken la tyene ke si *afillu* eres tu mas *marifetkyar* i mas de meoyo, i mas riko, i mas grande en todo modo de koza, otra vez es *ihtiza* ake te abashes a ti mezmo i ke te tengas por mas chiko i mas basho ke

טוֹלוֹם איל טיניר איסטה מאנייה די אריצאָאָרסי אים מוי
צואינה קוזה. אי נו טי פאריסקה קי קוז טינירטי פור מאם
צאָטו די טוֹלוֹם פיילרים איל כצוד אי נו טי אונראַחן לה
גִינטיי אי נו סוֹצִים איז אלטיזה. טי דירי מי איִזוי מונ-
גאם צִיזים צִימום גִינטיי קי טיינין איסטה צואינה מאנייה
סוֹצִיירוזן איז גראַנדיזה אי קוֹצִראַרוֹן מונגו כצוד. אי מונ-
גִוֹם קי טוֹצִיירוזן גראַנדיזה איז סיינדו ריקום איסקאליי-
רוֹן אל פולצו די לה טיירה צ"מ פור איסטו נו טי טינגאם
פור גראַנדיי ני טי פריסיים אטי מיזמו מאם קי טוֹלוֹם .
אי קואַנדו אַצלאַם קוז אלגונה פירסונה אפילו קי אים גִיקו
או פרוֹצִיי אמוסטרַאִים טום אַצלאַם דולסיים אי לימפִיִיאַם
אי קוז איסטו סיראם אלאַצִלוֹ די טוֹלוֹ איל קיז אַצלאַרה
קוז טי אי די טוֹלוֹ איל קי אוליירה טו כומצראַליאה :

(סילו) איל סילו מי קירילו אים און טוסיגו פארה איל
פואירפו. קומו קוזאם קי סי טופאן איז אוטרום, רופאם
קאזאם ריקיזה מאנסוז, אי ריסטו די קוזאם קי טו אלמה
לאם דיזיאה אי דאינדה נון לאם פוֹדיטיים אלקאנסאר. טו
טי סילאם די איסטה פירסונה אי נון לו פואילים סונפור-
טאר. אי פינסאם איז טו קוראסון קי איל דייו סילו טו-
מי די איק אי טי לו די אטי. סיפאם קי איסטה מאנייה
לו אזי אל אומצרי טיקיאה אי לו מאטה צ"מ קוז קי נון סי
גאנה נאלה דיל סילו. קי סי אפילו איל דייו סי לו טומה
לו צואיכו די אקיה פירסונה אטו מאנו נאלה נון טי צִייני
קי סולו חאזינורה. קי הנסי טו קי אירים פאטרוז די מי-
אולייו לו קי פירטיניסי אים קי איז דיזיאנדו אלגונה רי-
קיזה צולטה אי מירה אל מאם פרוֹצִיי די טי קי ניגרה צִילֵה
לה

todos. El tener esta manya de arebasharse es muy buena koza. I no te pareska ke kon tenerte por mas basho de todos pyedres el *kavod* i no te onran la djente, i no suves en alteza. Te dire mi ijo, munchas vezes vimos djente ke tyenen esta buena manya suvyeron en grandeza i kovraron mucho *kavod* . I munchos ke tuvieron grandeza en syendo rikos eskayeron al polvo de la tyerra *bar minnan*.. Por esto no te tengas por grande ni te presyes ati mizmo mas ke todos. I kuando avlas kon alguna persona *afillu* ke es chiko o prove, amostrales tus avlas dulces i limpyas i kon esto seras alavado de todo el ken avlara kon ti i de todo el ke oyera tu nombradia:

hased

p.13

(*Selo*) El selo, mi kerido, es un tosigo para el puerpo. Komo kozas ke se topan en otros, ropas, kazas, rikeza *mansub*, i resto de kozas ke tu alma las dezea i dainda non las pudites alkansar, tu te selas de esta persona i non lo puedes sonportar. I pensas en tu korason ke el Dyo selo tome de (ek) el i te lo de ati. Sepas ke esta manya lo aze al ombre tikia i lo mata *bar minnan*, kon ke non se gana nada del selo. Ke si *afillu* el Dyo se lo toma lo bueno de akea persona, atu mano nada non te vyene ke solo *hazinura* . Ke ansi tu ke eres patron de meoyo lo ke pertenesese es ke en dezeando alguna rikeza bolta i mira al mas prove de ti ke negra vida